

NOU 2024:17 - Høringssvar fra Asker kommune

Formannskapet har i møte 7.1.2025 (sak 7/25) vedtatt følgende høringssvar på vegne av Asker kommune:

Ulike styringsformer har både fordeler og ulemper, og Asker kommune velger styrings- og organisasjonsform på bakgrunn av tjenestens særegenhet og den aktuelle målgruppen den retter seg mot. Kommunen har i forbindelse med kommunereformen i 2020 lagt til grunn 9 strategiske kriterier som danner grunnlaget for valg av organisasjonsform eller driftsmodell:

- Demokratisk styring og kontroll
- Samfunnsutvikling/beredskap
- Helhetlig tjenesteproduksjon og samhandling
- Økonomi og ressursoptimalisering
- Kvalitet på øvrig tjenesteproduksjon
- Kompetanse, innovasjon, digitalisering og miljø
- Ansattes rettigheter
- Transaksjonskostnader
- Styrings-, risiko-, og kostnadskontroll

Asker kommune har som utgangspunkt organisert velferdstjenestene i basisorganisasjonen.

Med sikte på å løse kommunens samfunnsoppdrag og samlede oppgaveportefølje, må det legges til rette både for private og ideelle aktører. Som ledd i kommunens virksomhet, benyttes blant annet konkurranseeksponering i ulike former som anbudskonkurranse, fritt brukervalg, benchmarking/målestokk konkurranse og ulike partnerskapsmodeller. Konkurransetutting er ett av flere strategiske verktøy som anvendes i Asker kommunens tjenesteutvikling. Private eierformer er et annet verktøy som benyttes. Vi tar i bruk hele «verktøykassen» for å fremme innovasjon, tjenesteutvikling, læring, service/kvalitet i leveransene og sikre kostnadseffektiv drift av velferdstjenestene.

Deler av Asker kommunes virksomheter og tjenester er satt ut til eksterne gjennom anbudskonkurranse. I enkelte sektorer er det også etablert et privat marked. Asker har 31 kommunale barnehager (1819 barn) og 59 private barnehager (3340 barn). Kommunens hovedutfordring er ikke at barnehagene driftes privat eller at kommunen har mindre styringsmuligheter for disse barnehagene, men den generelle rekrutteringssituasjonen og mangelen på kvalifisert personell innenfor bransjen. Tilsvarende gjelder for helse- og omsorgssektoren hvor ca. 18 % av tjenestene driftes av ideell aktør.

Ved utlysning av anbud og kontraktsinngåelse, sikres kvalitet og pris for tjenestene. Konkurranseseksjonerte tjenester følges opp på en forsvarlig måte gjennom kontraktstyring, tilsyn og jevnlig dialog med privat/ideell leverandør. Sammenligninger mellom tjenester som ytes av private/ideelle og tjenester som ytes i egenregi, gir nyttige erfaringsgrunnlag for måling av effektivitet og kvalitet. Dette erfaringsgrunnlaget gir relevant informasjon om hva som er *“beste praksis”*. Asker kommunes erfaringer viser at de private tjenestene innenfor velferdsområdet driver kostnadseffektivt og med god kvalitet. Kommunen er likevel oppmerksom på at sårbare brukere med behov for sammensatte tjenester kan ha best nytte av et mer helhetlig kommunalt tilbud.

Hvilke verktøy som er aktuelle for drift av de ulike tjenesteområdene, bør etter Asker kommunes vurdering tilhøre kommunenes frie skjønn slik regelverket er i dag.

Dersom en eller flere av utvalgets tre modeller skal gjennomføres, er det sannsynlig at private og/eller ideelle leverandører fases ut før det foreligger et nytt fullgodt alternativ fra offentlig aktør. Utredningen løfter denne problemstillingen, men gir ingen fullgode løsninger. Det vil oppstå et vakuum i overgangsfasen som går ut over de mest sårbare og utsatte gruppene som har behov for tjenester. Det anses imidlertid som positivt at utvalgets flertall ønsker å utarbeide en strategi for å styrke de ideelle aktørenes rolle i velferdstjenestene.

Med de någjeldende økonomiske utfordringene for Asker og mange andre norske kommuner, oppfattes en overtakelse av private virksomheter og tilhørende bygningsmasse å være lite formålstjenlig og realistisk. Transaksjonsomkostningene ved modell 1 og 2 vil være omfattende med stor grad av sårbarhet i driften av tjenestene i en overgangsfase. Det er stor risiko for at private og ideelle aktører ikke vil investere i virksomhet som er truet av nytt, innskrenkende regelverk. En slik situasjon vil kunne forsterke kommunenes utfordringer med å håndtere demografiutviklingen og mangelen på kritisk arbeidskraft innenfor velferdstjenestene. Gjennomføring av en omfattende reform innenfor denne sektoren vil gå på bekostning av kommunenes arbeid med å håndtere disse samfunnsutfordringene.

Eventuelle vedtak om endringer som innebærer økte utgifter og administrasjon forutsettes inndekket i form av statlige overføringer til kommunene.

Asker kommune stiller seg kritisk til det flertallet i dette utvalget foreslår. Denne utredningen er en avsporing fra de store viktige utfordringene samfunnet vårt står overfor, og er et direkte angrep på den norske velferdsmodellen som har tjent oss godt gjennom generasjoner. Det vil redusere mangfoldet i tjenestetilbudet, føre til flere offentlige monopoler og innskrenke folks valgfrihet.

Asker kommune slutter seg på denne bakgrunn til utvalgets mindretall om å opprettholde gjeldende regelverk.